

ELS MITES DE LES CONSTEL·LACIONS

Darrera les constel·lacions hi havia per als grecs (i també per als romans i altres pobles de la mediterrània) una llegenda d'algun heroi o heroïna que havien estat convertits pels déus en constel·lació com a mostra del seu reconeixement o estimació, per tal de mantenir el seu record per sempre i donar-los d'aquesta manera una mena d'immortalitat. A través d'aquestes llegendes s'esforçaven en explicar els misteris vitals i projectaven els seus anhels i les seves preocupacions. Els àrabs van adoptar també moltes d'aquestes llegendes.

Ossa major i ossa menor:

Calisto, nimfa del seguici de joves que acompanyaven la deessa Àrtemis, va ser convertida en ossa per la gelosa deessa Hera, en venjança perquè el seu espòs, Zeus, havia seduït la jove i fins i tot havia tingut un fill amb ella, però Zeus va convertir-la en constel·lació, l'Ossa Major. El seu fill, Arcas, es va convertir en l'Ossa Menor.

Drac:

A l'orient, com a Europa, el drac va ser el primer animal mitològic, primer representat com una serp i més tard amb cap de cavall o camell, urpes de tigre, ales i dents esmolades, i treu foc pel nas. Tot i que en alguna cultura, com la xinesa, és un animal benèfic, a occident el Drac simbolitza la maldat i matar-lo representa la lluita de la humanitat per mantenir l'harmonia còsmica. En totes les cultures hi ha herois que maten al Drac: Hèrcules, Jàson, Sigfrid, Sant Jordi...

Andròmeda:

Cassiopea, esposa de Cefeu, rei d'Etiòpia va gloriar-se de ser més bella que totes les Nereides o divinitats marines. Posidó, déu del mar, va castigar el país enviant un monstre que només es calmaria si li donaven la princesa Andròmeda, filla única dels reis. Per això va ser encadenada en una roca com a ofrena al monstre. Després del seu alliberament per Perseu, tant ella com els seus pares van ser convertits en constel·lacions.

Aquari :

Representa Ganimedes, un jove troià raptat pels déus per la seva bellesa i dedicat a omplir les copes en els banquets dels déus, més tard convertit en constel·lació.

Àries:

Representa un xai amb la pell d'or, fill del déu Posidó, que va portar dos nens destinats a morir a mans de la seva madrastra fins als extrems del mar Negre, on va ser sacrificat. Aconseguir la seva valuosa pell que guareix les malalties és l'objectiu de l'expedició de Jàson i els Argonautes, que l'oferiran a Zeus, el qual el convertirà en constel·lació.

Perseu:

Era fill de Zeus i de Dànae, princesa de la ciutat grega d'Argos, que havia estat llançada al mar en un arca juntament amb el seu fill, ja que un oracle havia advertit al rei que un nét seu el mataria. Mare i fill van aconseguir sobreviure en una illa. En arribar a la joventut Perseu marxa a la recerca de la Gòrgona Medusa, monstre amb el cap ple de serps en comptes de cabells, que convertia en pedra qualsevol cosa o persona que mirava i ajudat per els déus Atena i Hermes aconseguix tallar el cap de la Medusa, fent servir de mirall l'escut que els déus li havien donat per no haver de mirar la Medusa directament. Viatja després a Etiòpia i amb ajuda del cap tallat de la Medusa i de les armes proporcionades pels déus allibera Andròmeda, encadenada a la roca, i es casa amb ella.

En el viatge de tornada a Grècia, però, participa en uns jocs esportius com a llançador de disc i mata sense voler el seu avi que es trobava entre els espectadors quan el seu disc és desviat pel vent, ja que els oracles indicaven la voluntat dels déus i sempre s'havien de complir. Juntament amb Andròmeda va ser convertit en constel·lació pel seu pare, Zeus.

Hèrcules:

És l'heroi més conegut dels grecs i gairebé tots els pobles expliquen proeses d'un heroi com ell, encara que els noms canviïn. Fill d'un déu (Zeus) segons la mitologia grega i d'una gran força participa en moltes llegendes; potser els episodis més coneguts són els dotze treballs o proves que va haver de realitzar sota les ordres del rei Euristeu, com a expiació pel crim que havia comès quan, enfollit per la gelosa deessa Hera, havia donat mort als seus propis fills.

Ofiüc o la Serp:

Οφίς, "ofis" vol dir "serp" en grec. Sota aquest nom hi ha Asclepi, heroi fill d'Apol·lo, educat pel centaure Quiró (convertit després en la constel·lació de Sagitari), del qual va aprendre l'art de la Medicina, però com que arribava a fer reviure els morts (tasca que no li pertocava), va ser castigat per Zeus i convertit en la constel·lació d'Ofiüc, amb la forma d'un vell que porta una serp a les mans, ja que Asclepi se servia de serps sagrades per realitzar les seves curacions.

Bessons:

Leda, havia tingut en el mateix part dos fills de pares diferents: un era fill del déu Zeus que l'havia seduïda i l'altre del seu espòs, el rei d'Esparta. Tots dos s'estimaven tant que quan el germà mortal, Càstor, mor en una baralla, el seu germà, Pòl·lux, no pot suportar la seva absència i aconsegueix del seu pare, Zeus, poder compartir amb el seu bessó tant la vida com la mort, de manera que tots dos passaven plegats la meitat de l'any al regne dels morts i l'altra meitat al món dels vius o més ben dit, a l'Olimp on vivien els immortals, fins que van ser convertits també junts en aquesta constel·lació.

Orió:

La constel·lació d'Orió deixa de ser visible a la matinada ja que Eos, l'Aurora el rapta perquè està enamorada d'ell: però la història del gegant Orió és més aviat la contrària, la d'un jove caçador que sempre persegueix noies i és castigat pel seu atreviment, com ara quan va deixar-lo cec el pare d'una noia que havia violat i per això és representat amb un nen sobre l'espatlla que el guia. Per haver perseguit la deessa Àrtemis és mort per un escorpí enviat pels déus i tots dos, ell i l'Escorpí, van ser convertits en constel·lacions.

Lleó:

Hèrcules va realitzar la primera de les dotze proves matant un lleó monstruós que tenia atemorida la regió de Nemea, Com que la seva pell no podia ser travessada per cap arma va escanyar-lo i després li va arrancar la pell, que a partir d'aquest moment li servirà de capa a l'heroi, però el lleó va ser convertit en aquesta constel·lació. D'altra banda en tot l'entorn mediterrani el toro i el lleó són animals molt venerats, representant tots dos la força, aquest la força salvatge i indomable i el toro en canvi o el bou en la cultura egípcia l'aspecte més útil per els homes, ja que és una força no perillosa i fins i tot profitosa.

Taurus:

Fa referència a Zeus que en alguna de les seves aventures es converteix en aquest animal, com per exemple en el rapte de la princesa Europa, que va ser transportada per un brau de color blanc a l'illa de Creta. El Toro s'identifica en moltes cultures antigues amb el seu déu més important, com a símbol de la força noble i no violenta.

Bover:

No està clar l'origen d'aquest "pastor de bous", però sembla que representa Icari, pagès àtic que va aprendre a fer vi del déu Dionís (Baccus) i que va donar-lo a tastar a uns veïns que es van emborratxar i van matar Icari pensant que havia volgut enverinar-los. La seva filla, Erígone, es mata pel dolor que sent quan troba mort el seu pare i també la seva gosseta Mera. Dionís va castigar els assassins i va convertir el pagès en la constel·lació de "Bootes", la seva filla en la de Vigo i la gosseta en la Canícula.

Carina, Vela, ...:

Formen la imatge d'una nau. La nau més famosa de l'antiguitat va ser la nau Argo, construïda amb l'ajuda de la deessa Atena, en la qual Jàson i els Argonautes van anar a la recerca del mític velló d'or, la pell d'un xai de gran valor (constel·lació d'Aries) que es trobava a la Còlquide, al nord del Mar Negre. Després de superar moltes dificultats els viatgers van aconseguir el seu propòsit però també van tenir molts problemes dificultats a la tornada. En premi pel paper que va jugar la nau en aquest viatge els déus van convertir-la en constel·lació.

Corona boreal:

Fa referència a Ariadna, filla del rei Minos, que va ajudar l'atenès Teseu a matar el Minotaure, monstre amb cos d'home i caps de brau que es trobava al Laberint de l'illa de Creta. Va marxar amb Teseu, perquè l'estimava, però ell va abandonar-la durant el viatge de tornada a Atenes; el déu Dionís va trobar-la i s'hi va casar i va col·locar en el cel com a constel·lació la seva garlanda de noces.

Auriga:

Era fill del déu Hermes i va ser convertit en constel·lació pel seu pare quan va morir a mans del rei Pèlops, a qui havia ajudat en una cursa esportiva de carros manipulant els eixos del carro del seu rival ja que el guanyador es casaria amb una princesa; més tard Pèlops es penedeix del seu crim i fomenta molt el culte a Hermes entre el seu poble.